
اهمیت تصویب کنوانسیون مبارزه با فساد اداری و مالی از سوی جمهوری اسلامی ایران

علی حاجی غلام سریزدی *

دیباچه

فساد اداری و مالی یک معضل جهانی است که مقابله با آن نیز نیاز به یک عزم جهانی دارد. فساد اداری و مالی همچنین موجب تسهیل ارتکاب دیگر جرائم و تقویت بنیه مالی گروههای سازمان یافته جنایی گردیده و منابع مالی بسیاری از جرائم سازمان یافته از جمله قاچاق انسان را تامین می نماید. براساس آمار موجود، درآمدهای نامشروع حاصله از جرم فساد تقریباً ۳۰ درصد از تولید ناخالص داخلی برخی کشورها را تشکیل می دهد.^(۱)

کشورهای درحال توسعه همواره ضمن اشاره به آثار مخرب فساد اداری و مالی

---

* علی حاجی غلام سریزدی، کارشناس ارشد سیاسی وزارت امور خارجه است.

فصلنامه مطالعات بین‌المللی (ISJ)، سال پنجم، شماره ۱، تابستان ۱۳۸۷، صص ۱۸۳-۱۷۱.

بر امنیت، ثبات سیاسی، توسعه اقتصادی و نیز ارزشهای مورد احترام جوامع، بر مضموم شمردن این پدیده و ارتباط مستقیم آن با گسترش جرائم سازمان یافته ای همچون قاچاق مواد مخدر و پولشویی تصریح نموده و بر ضرورت به‌کارگیری اقدامات مناسب از طریق راه کارهای ارائه شده در متن کنوانسیون مقابله با فساد^۱ - به ویژه در زمینه بازگرداندن عواید نامشروع حاصله از جرم فساد به کشورهای مبداء- به‌منظور مبارزه مؤثرتر با تمام اشکال فساد اداری و مالی، تأکید نموده اند.

به اعتقاد این دسته از کشورها، فساد اداری و مالی یک معضل جهانی است که کلیه کشورها چه توسعه یافته و چه در حال توسعه را مورد تهدید قرار می دهد. این پدیده شوم در واقع از طریق تضعیف حکومت قانون و زیربنای اقتصادی جوامع، موجب به مخاطره انداختن "توسعه پایدار" در کشورها می گردد.

کنوانسیون مبارزه با فساد همانند سلف خود یعنی کنوانسیون مبارزه با جرائم سازمان یافته فراملی (کنوانسیون پالرمو)، بر ارتقاء همکاری بین دولتها از جمله در زمینه های معاضدت قضایی و استرداد مجرمین تأکید دارد. اگرچه در کنوانسیون مذکور تعریفی از جرم فساد ارائه نگردیده است که این امر خود موجب استقبال بیشتر کشورها از این کنوانسیون (به‌خاطر انعطاف آن) شده است، معهدا کنوانسیون در فصل سوم راجع به جرم انگاری (Criminalization)، مصادیقی از جرم فساد از جمله رشوه، اختلاس، پولشویی، سوءاستفاده از موقعیت (قدرت)، پنهان نمودن عواید حاصله از جرم فساد و غیره را برشمرده است که این امر به فهم بیشتر کشورها از محتوای این کنوانسیون کمک می نماید.^(۲)

سابقه تدوین کنوانسیون

مجمع عمومی ملل متحد طی قطعنامه ۵۵/۶۱ مورخ ۴ دسامبر ۲۰۰۰ اقدام جهت تدوین یک سند حقوقی بین‌المللی تحت عنوان کنوانسیون مبارزه با فساد (Corruption) را

1. UN Convention against Corruption

مثبت ارزیابی نموده و طی این قطعنامه از مرکز پیشگیری از جرائم بین‌المللی در وین^(۳) می‌خواهد تا هماهنگیهای لازم جهت تدوین این سند بین‌المللی را به عمل آورد. مجمع عمومی همچنین طی قطعنامه فوق‌الاشعار پیشنهاد نهمین اجلاس کمیسیون پیشگیری از جرم و عدالت کیفری ملل متحد درخصوص تأسیس یک کمیته ویژه بین‌دولتی جهت تدوین کنوانسیون موصوف را مورد تصویب قرار می‌دهد. کمیته ویژه تدوین کنوانسیون مبارزه با فساد پس از تأسیس و تقریباً طی ۲ سال (از ژانویه ۲۰۰۲ لغایت یکم اکتبر ۲۰۰۳)، جمعاً ۷ اجلاس را در مقر سازمان ملل متحد در وین برگزار و درنهایت موفق به اتمام دور نهایی قرائت پیش‌نویس کنوانسیون مبارزه با فساد می‌گردد.

کنوانسیون مقابله با فساد نهایتاً در ۳۱ اکتبر ۲۰۰۳ به تصویب مجمع عمومی سازمان ملل رسیده و طی برگزاری کنفرانس مقامات عالی‌رتبه سیاسی در فاصله ۹ لغایت ۱۱ دسامبر ۲۰۰۳ (۱۸ لغایت ۲۰/۹/۱۳۸۲) در شهر مریدای مکزیک، جهت امضاء دولتها مفتوح می‌گردد. این کنوانسیون نخستین سند بین‌المللی الزام‌آور حقوقی برای مساعدت به دولتها جهت مقابله با فساد در هر دو بخش خصوصی و دولتی محسوب می‌شود و از تاریخ ۱۴ دسامبر ۲۰۰۵ قابلیت اجرا پیدا نموده است.

هدف از تدوین کنوانسیون (Purpose)

آن‌گونه که در ماده ۱ کنوانسیون ذکر شده است، هدف از تدوین این سند، پیشگیری و مبارزه مؤثرتر و کارآمدتر با فساد، تقویت همکاریهای بین‌المللی و افزایش مساعدت‌های فنی در زمینه پیشگیری و مقابله با این پدیده و ارتقای درستکاری و پاسخگویی در میان کارگزاران و دستگاههای دولتی و عمومی می‌باشد. براین اساس تدابیر گسترده‌ای برای پیشگیری از بروز و گسترش فساد اتخاذ شده است که از جمله آنها تحکیم حاکمیت قانون، شفافیت در نهادهای نظارت‌کننده، تقویت نظام گزارش‌دهی دستگاهها و نهادهای عمومی به منظور پاسخگو بودن آنها و تضمین امانت‌داری و درستکاری در

میان قضات و کارکنان دستگاه قضایی، می‌باشد. در این کنوانسیون صرفاً به بخش دولتی اکتفا نشده است. بلکه دولتهای عضو موظف می‌گردند تا با ارتقای استانداردهای حسابرسی و نیز پاسخگویی در بخش خصوصی، از بروز فساد در این بخش نیز جلوگیری نمایند. به‌علاوه تدوین کنندگان این کنوانسیون با آگاهی از تهدیدات و مشکلات ناشی از فساد بر ثبات و امنیت جوامع، در مقدمه کنوانسیون نسبت به ارتباط فزاینده میان فساد و دیگر اشکال جرایم هشدار داده و در ماده یک کنوانسیون سه هدف عمده را برای تدوین این کنوانسیون برشمرده‌اند:

۱. ارتقاء و تقویت تدابیر برای پیشگیری و مبارزه با فساد به‌صورتی مؤثر و کارآمد؛

۲. تسهیل و حمایت از همکاریهای بین‌المللی و مساعدت فنی در زمینه پیشگیری و مبارزه علیه فساد از جمله در زمینه بازیافت دارایی‌ها؛

۳. ارتقای سلامت، پاسخگویی و مدیریت درست امور و اموال عمومی.

اهمیت مفاد کنوانسیون مبارزه با فساد

کنوانسیون مقابله با فساد دارای ۴ ستون اصلی است که عبارتند از پیشگیری، جرم‌انگاری، همکاریهای بین‌المللی و بازیافت و بازگرداندن اموال. این کنوانسیون در واقع بر این نکته تأکید می‌نماید که جامعه جهانی دیگر تحمل اعمال مجرمانه فسادگونه که ثبات و امنیت جوامع را به مخاطره می‌اندازند را نخواهد داشت.

۱. پیشگیری (Prevention)

نخستین گام جهت مبارزه موثر با فساد، پیشگیری از این جرم می‌باشد. به همین خاطر فصل جداگانه‌ای در کنوانسیون (فصل ۲) به موضوع فوق اختصاص یافته است که هر دو بخش دولتی و خصوصی را در بر می‌گیرد. در این رابطه کنوانسیون مسائلی از جمله تاسیس نهادهای ملی مبارزه با فساد، ارتقاء شفافیت در تامین مالی رقابتهای

انتخاباتی و احزاب سیاسی، به‌کارگیری مکانیسم‌های مناسب جهت نظارت بر مبادلات تجاری مشکوک و تبادل اطلاعات در این زمینه‌ها را مورد تأکید قرار می‌دهد. به‌علاوه کنوانسیون از دولتها می‌خواهد تا تدابیر مناسبی را در زمینه شفافیت و مسئولیت‌پذیری (accountability) در بخشهای مالی دولتی، اتخاذ نمایند. کنوانسیون در این بخش همچنین بر اهمیت تلاش دولتها برای ارتقاء آگاهی افکار عمومی و فعالیت جوامع مدنی در زمینه مبارزه با فساد تأکید می‌نماید.^(۴)

در فصل مربوط به اقدامات پیشگیرانه و براساس ماده پنج کنوانسیون، دولتهای عضو می‌بایست سیاستهای مؤثر و هماهنگی را جهت ارتقای مشارکت جامعه در فرایند مبارزه با فساد و نیز تقویت اصولی چون قانون‌گرایی و حاکمیت قانون، شفافیت و پاسخگویی، اداره صحیح اموال و امور عمومی و نیز امانتداری و درستکاری، اتخاذ نمایند. انتشار اطلاعات مربوط به پیشگیری از فساد و بالابردن آگاهیهای عمومی، تقویت و تاسیس دستگاههای مسئول مبارزه با فساد از جمله دیگر اقدامات و تعهدات دولتهای عضو در این زمینه محسوب می‌شوند. در فصل ۲ کنوانسیون مبارزه با فساد همچنین تصریح شده است که دولتهای عضو می‌بایست ضمن ملحوظ نظر قراردادن استقلال قوه قضاییه، نسبت به سلامت دستگاه قضایی (که سلامت کل نظام اداری و اجرائی را تضمین خواهد نمود) اقدامات اطمینان‌ساز را انجام دهند. به‌علاوه دولتهای عضو نباید جرائم تحت پوشش این کنوانسیون را به عنوان جرائم سیاسی تلقی نمایند زیرا بسیاری از مقامات فاسد ممکن است برای فرار از چنگال عدالت و دریافت پناهندگی سیاسی از سایر کشورها به این اصل متوسل شوند.

۲. جرم‌انگاری (Criminalization)

کنوانسیون در این بخش (فصل سوم) از دولتها می‌خواهد تا قوانین مناسبی را در زمینه مبارزه با مصادیق فساد، تدوین و آنها را به‌کار گیرند. کنوانسیون در این بخش با برشمردن مصادیق فساد مانند رشوه، اختلاس اموال دولتی، پول‌شویی و غیره از دولتها

می‌خواهد تا قوانین و مقررات لازم را در این زمینه تدوین و به مورد اجرا گذارند. بدون شک کنترل پدیده‌ای به پیچیدگی و گستردگی فساد تنها با اتخاذ تدابیر پیشگیرانه ممکن نخواهد شد. از این‌رو در این کنوانسیون مهمترین مصداقهای فساد از جمله رشاء و ارتشاء کارگزاران دولتی و عمومی، اختلاس و سوءاستفاده از اموال عمومی، اعمال نفوذ نایجا و سوءاستفاده از مقام و منصب اداری، تحصیل غیرقانونی ثروت شخصی و نیز تطهیر اموال و عواید حاصله از این جرایم، به‌عنوان جرائم کیفری تلقی شده‌اند. کنوانسیون موصوف همچنین در این فصل مسئولین اشخاص حقوقی را نیز مورد تاکید قرار داده است. براساس ماده ۳۶ کنوانسیون، اشخاص حقوقی در صورت دخالت در ارتکاب هریک از جرائم موضوع کنوانسیون، دارای مسئولیت بوده و این مسئولیت بسته به اصول حقوقی داخلی هر کشور، می‌تواند کیفری، مدنی یا اداری باشد.

۳. همکاریهای بین‌المللی (International Cooperation)

براساس مقررات مندرج در فصل چهارم کنوانسیون که به همکاریهای بین‌المللی اختصاص یافته است، دولتهای عضو حداکثر همکاری را برای محاکمه و مجازات متهمین و مرتکبین جرایم تحت پوشش کنوانسیون به‌عمل خواهند آورد. از آنجا که بسیاری از مصادیق فساد دارای جنبه فرامرزی می‌باشند و مرتکبین جرم فساد در اغلب موارد اقدام به انتقال وجوه و عواید نامشروع حاصله از جرم فساد به خارج از کشور می‌نمایند، لذا همکاری بین‌المللی میان دولتها جهت اجرای مفاد کنوانسیون مذکور دارای اهمیت بسیار زیادی می‌باشد.

براساس مفاد فصل ۴ کنوانسیون، کشورها همچنین ملزم می‌گردند تا در جهت اجرای مفاد این کنوانسیون همکاریهای خود را در زمینه‌های پیشگیری، تحقیق و تعقیب مرتکبین جرم فساد ارتقاء دهند. مفاد این بخش از کنوانسیون همچنین کشورها را ملزم می‌سازد تا به‌منظور جلوگیری از فرار مرتکبین جرم فساد به مناطق امن، در زمینه‌های معاضدت قضایی، استرداد مجرمین، تبادل اطلاعات و توقیف و مصادره عواید نامشروع

حاصله از جرم فساد، همکاری نمایند.

۴. مصادره و بازگرداندن اموال (Asset Recovery)^(۵)

فصل پنجم از کنوانسیون، موضوع مصادره وجوه و عواید نامشروع حاصله از جرم فساد که به‌طور غیرقانونی به خارج از کشور انتقال یافته اند و بازگرداندن آنها به کشورهای مبداء را مورد تاکید قرار می‌دهد. این بخش از کنوانسیون در واقع مهمترین بخش کنوانسیون برای کشورهای در حال توسعه به حساب می‌آید که با تلاش کشورهای عضو گروه ۷۷ و چین (به‌ویژه جمهوری اسلامی ایران) به متن کنوانسیون فوق اضافه گردید. از آنجا که بسیاری از وجوه و عواید حاصله از جرم فساد به کشورهای توسعه یافته انتقال می‌یابد، مفاد این بخش از کنوانسیون به کشورهای اصلی این اموال کمک می‌نماید تا ابزار حقوقی مناسبی را جهت بازگرداندن این وجوه به کشورهای خود در اختیار داشته باشند.

به‌علاوه در متن کنوانسیون فوق تصریح گردیده است که کشورها نمی‌توانند با توسل به سیستم حسابهای بانکی محرمانه (Bank Secrecy) از بازگرداندن وجوه مذکور به کشورهای مبداء سرباز زنند. به‌عبارت دیگر براساس مفاد این فصل از کنوانسیون، هیچ کشوری نمی‌تواند از قاعده الزام آور بازگرداندن وجوه و اموال نامشروع حاصله از جرم فساد (به کشورهای مبداء آن) شانه خالی نماید و به‌طور مثال به بهانه‌هایی از جمله وجود قوانین مربوط به حسابهای بانکی محرمانه، متوسل گردد. این امر در واقع پیامی به آن‌دسته از مقامات رسمی فاسد در سراسر جهان است که آنها دیگر نمی‌توانند از طریق انتقال وجوه نامشروع حاصله از جرم فساد به خارج از کشور، از عواید آن بهره مند گردند. این فصل از کنوانسیون در واقع مقررات جدیدی را برای نخستین بار در زمینه مصادره و بازگرداندن اموال (Asset Recovery) معرفی می‌نماید که در نوع خود بی‌نظیر می‌باشد. بسیاری از کشورهای در حال توسعه فصل پنجم کنوانسیون را نه تنها مهمترین بخش آن بلکه آن را به‌عنوان یکی از معیارهای سنجش پایبندی

کشورهای متعاقد در امر مبارزه عملی با فساد تلقی می‌نمایند.

آخرین وضعیت کنوانسیون مبارزه با فساد

کنوانسیون مبارزه با فساد دارای ۸ فصل، ۷۱ ماده و یک دیباچه است که براساس مفاد بند یک ماده ۶۸ آن، نود روز پس از تودیع سی امین سند تصویب نزد دبیرکل سازمان ملل، لازم الاجرا می‌گردد. طی برگزاری کنفرانس مقامات عالی‌رتبه سیاسی در شهر مریدای مکزیک (۷ لغایت ۹ دسامبر ۲۰۰۳) ۹۵ کشور از جمله جمهوری اسلامی ایران به امضای کنوانسیون فوق مبادرت ورزیدند. تاکنون و تا تاریخ یکم ژانویه ۲۰۰۸، ۱۴۰ کشور کنوانسیون فوق را امضاء و ۱۰۷ کشور (عمدتاً در حال توسعه) نیز این کنوانسیون را به تصویب رسانده‌اند.^(۶) اضافه می‌نماید که کنوانسیون مذکور از تاریخ ۱۴ دسامبر ۲۰۰۵ (۱۳۸۴/۹/۲۳) قابلیت اجرا پیدا نموده است.

دست‌آورد

۱- کنوانسیون ملل متحد برای مبارزه با فساد اداری و مالی به‌عنوان نخستین سند حقوقی بین‌المللی راه کارهای مناسبی را جهت مقابله با این پدیده به‌ویژه در زمینه های استرداد مجرمین، معاضدت قضایی و بازگرداندن عایدات نامشروع حاصله از جرم فساد به کشورهای مبداء، معرفی می‌نماید که اجرای این راه کارها در عمل موجب می‌گردد تا جامعه جهانی در زمینه پیشگیری و مبارزه با فساد اداری و مالی به موفقیت‌های قابل توجهی دست یابد.

۲- کنوانسیون مبارزه با فساد، با الگوبرداری از "کنوانسیون مبارزه با جرایم سازمان یافته فراملی" که خود بر گرفته از متن "کنوانسیون مبارزه با موادمخدر ۱۹۸۸" می‌باشد، تنظیم گردیده است. جمهوری اسلامی ایران عضو کنوانسیون مبارزه با موادمخدر ۱۹۸۸ بوده و "کنوانسیون جرایم سازمان یافته فراملی" را نیز امضاء نموده است.

۳- یکی از مهمترین دستاوردهای کنوانسیون فوق، موضوع بازگرداندن وجوه

نامشروع حاصله از جرم فساد به کشورهای مبداء می باشد. این امر به بسیاری از کشورهای درحال توسعه که برخی مقامات فاسد آنها میلیاردها دلار را از این دسته کشورها به‌طور غیرقانونی خارج نموده اند (و امروزه جهت بازسازی اقتصادی و اجتماعی این جوامع لازم است)، کمک خواهد نمود تا این وجوه را به کشورهای خود بازگردانند. به عبارت دیگر با استناد به مفاد فصل ۵ کنوانسیون که به‌رغم مخالفت بسیاری از کشورهای غربی و در پی تلاش کشورهای درحال توسعه (از جمله جمهوری اسلامی ایران) در متن کنوانسیون گنجانده شد، دولتهای عضو خواهند توانست اموال و دارائیهای حاصله از رشاء و ارتشاء و نیز اختلاس اموال عمومی که توسط مقامات فاسد تحصیل شده و از طریق تبادلات پیچیده بانکی یا هر طریق دیگر به خارج از کشور منتقل شده است را به کشور خود بازگردانند. باتوجه به مفاد این فصل از کنوانسیون، کشورهایی که وجوه نامشروع حاصله از جرم فساد را در قلمرو خود شناسایی می نمایند نیز مسئولیت دارند تا این وجوه را به کشورهای مبداء باز گردانند. آنچه مسلم است عملکرد دولتها در این زمینه نشان دهنده میزان عزم و پایداری آنها در زمینه مبارزه با پدیده فساد خواهد بود.

۴- کنوانسیون حاضر را می توان به عنوان مبنای حقوقی قابل استناد برای همکاری بین المللی جهت تعقیب کیفری مرتکبین فساد، معاضدت قضایی و استرداد مجرمین و محاکمه چنین افرادی مورد بهره برداری قرار داد. علاوه بر این، با استفاده از مقررات این کنوانسیون می توان ضمن برخوردار شدن از ارایه کمکهای فنی، برای اقامه دعاوی حقوقی جهت شناسایی اموال و دارائیهای ناشی از جرم فساد و بازگرداندن آنها به کشورهای مبداء اقدام نمود. به‌طور مثال در این رابطه طرح دعوی علیه مقامات رژیم طاغوت و پیگیری بازگرداندن وجوه نامشروع انتقال یافته به خارج از کشور از سوی آنان، قابل بررسی می باشد.

۵- کنوانسیون مقابله با فساد اداری و مالی از جمله اسناد بین المللی است که رزرو پذیر می باشد. لذا چنانچه بعضی از نهادهای داخلی کشور نسبت به پذیرش

برخی از مفاد این کنوانسیون ملاحظاتی داشته باشند، امکان اعلام تحفظ نسبت به این کنوانسیون (تا آنجا که با موضوع و هدف کنوانسیون در تضاد نباشد) امکان پذیر می‌باشد. در همین رابطه جمهوری اسلامی ایران در زمان امضای کنوانسیون مذکور تحفظ خود را نسبت به پذیرش مفاد بند ۲ ماده ۶۶ کنوانسیون در خصوص ارجاع اختلافاتی که در مدت زمان معقولی از طریق مذاکره حل و فصل نگردند به دیوان بین‌المللی دادگستری (ICJ)، اعلام نموده است. شایان ذکر است که براساس مفاد کنوانسیون ۱۹۶۹ حقوق معاهدات، چنانچه معاهده‌ای در خصوص امکان اعلام تحفظ دولتها سکوت نموده باشد، معاهده مذکور رزرو پذیر خواهد بود. اگرچه کنوانسیون مبارزه با فساد اداری و مالی همانند سلف خود کنوانسیون مبارزه با جرائم سازمان یافته فراملی، در خصوص موضوع حق شرط سکوت نموده است اما براساس مفاد کنوانسیون ۱۹۶۹ حقوق معاهدات و اسناد تکمیلی کنوانسیون مبارزه با فساد (صورتجلسه مذاکرات)، این کنوانسیون رزرو پذیر خواهد بود.

۶- یکی از نگرانی دولتها در زمان پیوستن به اسناد بین‌المللی، احتمال دخالت دیگر دولتها در امور داخلی آنها می‌باشد. لذا در همین رابطه (خصوصاً با توجه به تلاشهای جمهوری اسلامی ایران)، کنوانسیون فوق در بند یک ماده ۴ تصریح می‌نماید که "دولتهای عضو می‌بایست تعهدات خود را براساس مفاد کنوانسیون به نحوی انجام دهند که منطبق با اصول برابری حاکمیت دولتها، احترام به تمامیت ارضی و عدم مداخله در امور داخلی دیگر دولتها باشد." کنوانسیون مذکور همچنین در بند ۲ ماده فوق تصریح می‌نماید که "هیچ یک از مقررات این کنوانسیون به یک دولت عضو اجازه نخواهد داد که در سرزمین دولت دیگر به اعمال صلاحیت قضایی یا انجام وظایفی بپردازد که طبق قوانین داخلی منحصرأ متعلق به مراجع آن دولت می‌باشد."

۷- در مجموع، مفاد کنوانسیون مبارزه با فساد اداری و مالی دارای ماهیت کاملاً مثبت بوده و با مبانی حقوق داخلی کشورمان نیز منطبق می‌باشد. جمهوری اسلامی ایران ملهم از اصول عالیله اسلامی و مبانی قانون اساسی خود، مبارزه با فساد، در تمام

اشکال و مصادیق آن را از اهداف اساسی خود می‌داند و این موضوع بارها از سوی مقامات عالی نظام مورد تاکید قرار گرفته است. به‌علاوه مفاد کنوانسیون فوق می‌تواند به‌عنوان یک الگوی مناسب جهت به‌روزنمودن نظام حقوق داخلی کشور در زمینه پیشگیری و مبارزه با مصداقهای مختلف فساد اداری و مالی مورد بهره‌برداری قرار گیرد.

۸- به‌دنبال تصویب کنوانسیون مبارزه با فساد و لازم‌الاجرا گردیدن آن (از تاریخ ۱۴ سپتامبر ۲۰۰۵) تعدادی از کشورهای غربی به ویژه آمریکا (به دلیل احساس خطر در زمینه بازگرداندن عواید نامشروع حاصل از جرم فساد به کشورهای مبدأ همانند اموال به یغما رفته از سوی رژیم طاغوت) تلاش نموده‌اند تا از طریق ایجاد ساز و کارهای موازی از جمله برگزاری اجلاسهای غیررسمی مانند اجلاسهای هلسینکی، لیسبون و بوئنوس آیرس، ترتیباتی را (همانند پروژه Pilot) جهت تأثیر بر نحوه اجرای کنوانسیون فوق معرفی نمایند که این امر به مصلحت کشورهای درحال توسعه نمی‌باشد. همانگونه که می‌دانیم مهمترین نهاد جهت پیگیری مفاد کنوانسیون فوق الذکر و نحوه اجرای آن، "کنفرانس دولتهای متعهد کنوانسیون (COSP)"^{۱۴} می‌باشد که این موضوع در متن کنوانسیون مذکور (ماده ۶۳) مورد تصریح قرار گرفته است. براساس مفاد کنوانسیون موصوف، دولتهایی قادر به شرکت در جلسات کنفرانسهای دولت‌های متعهد کنوانسیون می‌باشند که کنوانسیون مذکور را تا یک‌ماه قبل از تشکیل کنفرانسهای فوق تصویب نموده باشند^{۱۵}. با توجه به اینکه نهاد مذکور مسئولیت اصلی تدوین راهکارهای اجرای کنوانسیون فوق را برعهده دارد، کشورهایی از حق رأی در طی کنفرانس مذکور برخوردار می‌باشند که پیش از آن متن کنوانسیون موصوف را تصویب و آن را نزد امین معاهده (دبیرکل سازمان ملل) تودیع نموده باشند^{۱۶}.

۹- کشورهای درحال توسعه عموماً مفاد کنوانسیون مبارزه با فساد اداری و مالی را

1. Conference of the State Parties (COSP)

موافق منافع خود تلقی نموده و اهمیت فراوانی برای آن قائل می باشند. براین اساس پیش بینی می شود که تعداد بیشتری از کشورهای درحال توسعه کنوانسیون فوق را در آینده تصویب نمایند. باتوجه به جایگاه محوری جمهوری اسلامی ایران در میان کشورهای درحال توسعه و اهمیتی که کشورمان جهت مبارزه با معضل فساد قائل است و نیز باتوجه به اهمیت حضور جمهوری اسلامی ایران در جلسات کنفرانس دولتهای عضو کنوانسیون (به عنوان عضو اصلی) و تأثیرگذاری بر تدوین ساز و کارهای آتی برای اجرای کنوانسیون، پیشنهاد می گردد تا موضوع تصویب کنوانسیون مذکور از سوی کشورمان مورد بررسی و پیگیری جدی قرار گیرد. ضمناً چنانچه نگرانی درخصوص تصویب کنوانسیون فوق از سوی نهادهای ذیربط جمهوری اسلامی ایران وجود داشته باشد، این امر خصوصاً باتوجه به اینکه کنوانسیون مذکور رزرو پذیر می باشد، قابل بررسی و رفع خواهد بود. ❖

پی‌نوشتها:

۱. خبرنامه نامه شماره UNIS/CP/527 مورخ ۸ دسامبر ۲۰۰۵ سازمان ملل.
2. Fact sheet No. 4, UNODC press Conference, Vienna 20 October 2005
۳. این مرکز امروزه با بخش مبارزه با مواد مخدر ملل متحد ادغام و تحت عنوان دفتر مقابله با جرم و مواد مخدر ملل متحد (UNODC) انجام وظیفه می‌نماید.
4. Press release-UNODC, High Level Political Conference for the signature of the UN Convention against Corruption. 9-11 December 2003, Merida, Mexico
۵. منظور از این عبارت فرآیندی است که طی آن اموال و عواید ناشی از فساد شناسایی، ردیابی و بعد از مصادره به صاحبان اصلی آن بازگردانده می‌شود.
6. UNODC Report to the Second Conference of the States Parties to the UN Convention against Corruption, Vienna, 16 January 2008 (UNIS/NAR/1020)
۷. باتوجه به اینکه کنوانسیون مذکور ۳۰ روز پس از تودیع اسناد تصویب برای دولتها لازم‌الاجرا خواهد گردید، لذا شرط تودیع اسناد تصویب یک ماه قبل از برگزاری کنفرانسهای دولتهای عضو کنوانسیون مورد تاکید قرار گرفته است.
۸. کشورهای امضاءکننده کنوانسیون نیز فقط حق شرکت در جلسات کنفرانس (بدون حق شرکت در رأی‌گیری) را دارا می‌باشند.